

مامه ریشه

نه

کاروانی

سه‌روه‌ریدا

بەياناتنامە ئىقتىسادىيەتسىيەسى دەربارە ئاۋاننىكى تىرى رىژىمى شۇقىنى بەغدا

ھە فالانى تىكوشەر
ھا ونىشتما نانى دلیر

جارىكى تىرىش رىژىمى شۇقىنى بەغدا دەستى تاۋانبارە كانى خۇى سوور كىردوۋە بەخوئىسى
گەشى ۳ رۆلەى قارەمانى گەلەكەمان و كوردستانى خۇشەۋىستمان ، ھە فالان نەجمەدىن سكوور
رەئووف تالەبانى ناسراۋ بە مامە رىشە ، محسن مەجىد سەلىم و سەردار ھەمە شەرىف كە لىە
ئىۋارەى ۱۹۸۵/۱/۲۴ دا بەپىلانى ئىستىخباراتى عەسكەرى و بەدەسى جەند نىشتان فرۇشنىكى
تاۋانبارى نۆكەرى داگىركەرانى كوردستان بەشئوۋەكەنى نامەردانە و ترسنوكانە شەھىدكران ،
ئەم ۳ قارەمانە دەعوەت كرابوون بەلام مىۋاندارىكە برىتى بوۋ لە بۇسەيەكى نامەردانە
كە بوۋە ھۆى شەھىدبوۋنى ۳ قارەمانەكەى گەلەكەمان لەنا و ئوبومبىلەكەى خۇيان دا ئىمەم
تاۋانە پىسە راستەخۇ لەلایەن ئىستىخباراتى عەسكەرىيەۋە بەرەزامەدى دەزگای كاربەدەستانى
حزبىو جاسوسى حكومەت لەكوردستان دا نەختەى دانرا بوۋ ، پارە و بەخشىشكى رۇرىشى برۇ
تەرخان كرابوۋ ، بەم جۆرە ئەم تاۋانەش ئالقەيەكە لەرئىخىرەى تاۋانەكانى رىژىمى شۇقىنى
لەدزى كوردو كوردستان، و رۆلە دلئسوزەكانى گەلەكەمان ، بەلام ئەمجارەشيان ۋەكە تاۋانەكەى
كوشتنى شەھىدى قارەمان سەيد كەرىم كە لەلایەن ئىستىخباراتى عەسكەرىيەۋە پىلانىسى بىۋ
دانرا بوۋ ، برىنە كوۋنەكانى شەھىدكرانى قارەمانەكانى گەلەكەمانى كولاندهۋە ، برىتى
خىكاندن و كوشتنى خالە شەھاب و كاكە جەغفەرو كاكە ئەنۋەر و كاكە ئارام و سەعدى گچكە و
مەۋستا عەزىزو دەيان كادرى سىاسى و پىشمەرگانەى سۆرس و سەدان لەئەندامەكانى

(ی . ن . گ) و پېشمه رگه ی شورش که بدهستی تا وانبارانی رژیمی شوقینی دوزمن به کوردو
کوردستان له زیندانه گانی میری وهیان بدهستی چه کداره گانی شهید کراون . به لام خوینی
مامه ریشه ی قاره مان و کاکه محسن و کاکه سردار ریش و هک خوینی شهیدانی نه مری تر
هر به زینه و به سر ناگری شور شه که مان دا ده گریت ، هر دهینه هوی کلپه سهندنی
بلیسه ی شور شه که مان که روژ به روژ له گه شه کردن دایه که هر درنزه ی پی ئه دری تا رزگار
کردنی کوردستانی خوشه ویست له حکومه تی داگیر که ری شوقینی و بورجواری بیرو کراتی عه ره بی ،
که نه که هر ئازاردانی درندانه ی نه ته وایه تی ده سه پینی به سر گه لی کوردا ، به لکو به هه موو
جوړی هه ولی ته عریب کردنی کوردستان ده دا و سیاستی کیستعماری شینستلانی له کوردستان دا
پهیره وی ده کات و نه وی کوردستان و سهروه ته گانی تری له تالان ده بات ، هر بویشه رزگار
بوون له و داگیر که رانه ی کوردستان و سهندنه وه ی مافی چاره خووس بو گه لی کوردستان بو ته
پئویسته کی له دواختن نه ها توو ، بو رزگار کردنی کوردو کوردستان له فهوتان و ته عریب
کردن .

ئه ی هیزی پېشمه رگه ی کوردستان
ئه ی کو مه لانی خه لکی کوردستان

سهندنه وه ی توله ی شه هیده نه مره گانمان ئه رککی پیروزی به رانی هه مووتانه . نه که
هر توله سهندن له بکوژه تا وانباره کان به لکه سهندنه وه ی مافی چاره خووس و رزگار کردنی
کوردو کوردستان له داگیر کردن و کیستعماری شینستلانی و شوقینی هاریوی ورجواری
عه ره ب ، نه مه ی هر به خوشدانی خه باتی جه ما وه ری شور شکیرا نه ده بی ، شان به شانی هه یسه
بیکه و توجواره گانی عراق و کوردستان له پیناوی رزگار کردنی گه ل و نیشتمان له حکومه تی
کوت و کوشار و شوقینی به دی هیانی رژیمی دیموکراتی بو عراق و سهندنه وه ی مافی

چارەنووس بو گەلی کوردستان :

با بکوژە گەوجەکانی رۆڵە تیکۆشەرەکانی کوردستانیش یا شتر بزانی کوردستانیش
تاوانەیان نەگە ھەر رۆڵەکانی کوردستان ناترسینن، بەلکو زۆرتریان ھان ئەدەن بو بەگسرا
چوونەووە دەسکردنەووە جوۆشانەووەی شۆرش تا کوۆتایی ھینان بەدام و دەزگای کوشت و کوشتارو
لەرەگە و ریشە ھەلکەندنی ئازاردانی نەتەوایەتیو چەوساندنەووەی چینایەتی .
دەبا کوۆملانی خەلکی کوردستانیش بەتەواری دانیان کە شۆرشە پیرۆزەکەمان بـ
رێبەری ی . ن . کە ھەمیشە لە پەرەسەندن و گەشەکردندا یە . ھەمیشە درێژە دەدا بـ
خەباتەکە ی ھەتا سەرکەوتنی یەکجاری بەسەر داگیرکەرە شۆقینیەکان و رزگارکردنی
کوردستان لێیان .

راستە لە دەستدانی مامە ریشەو ھاوڕێکانی وەگە لەدەستدانی سەید کەریم و
ھاوڕێکانی زیانیکی گەرە بوو لەشۆرش و ھیزی بێسەرگەو ی . ن . کە و کوردو کوردستان
کەوت ، بەلام بەکوژرانی قارەمانان شۆرش و گەلەکەمان و یەکییتی یەکەمان لەناوناجن ،
جەماوەری گەل و شۆرش و ی . ن . کە سەرچاوەی قارەمانەکان و ماوۆستا و راھینەریانن
بەخەباتی قارەمانانەو شۆرشگێرانە ، ئەواتیش بەکوشتنی رۆڵە قارەمانەکانی رێ
ئەستورتر دەبن ، سوورتر دەبن لەسەر خەبات و شۆرش کردن ، ئەو رژیمنە دکتاتۆر
شۆقینیەکانی کە بەکوژرانی سەرکردەکانیان و فس فس پالانەوانەکانیان ھەلدەتەکیۆن و
ھەلدەوێن بەرەو چالی نەمان گلۆر دەبنەووە ، کەچی شۆرش گەلان ، وەگە شۆرشەکە ی گەلی
ئیمە ، خەباتی ھیزە شۆرشگیرەکان وەگە (ی . ن . کە) ی ئیمە یە سەیدکۆسرا نی رۆڵە
قارەمانەکانیان پتر بەرە دەستین ، چونکە خوینە گەشەکانیان چەرخێ ئەستورتر
کوۆملانیەتیو شۆرشە رەواکە ی چەور بەکاتەووە و زەگەکانی لێ دەسریتەووە خستەووە گەلی
خیرات دەکات .

كوشتنى رۆلەكانى گەل بەوشىۋە نامەردانە يە يەكەمىن جار نىيە لەمىژووى كوردايەتيدا،
داگىركەرانى عوسمانى ئىرانى و عراقىش چەندىن جار ئەم روو رەشىيەبان بىو خويىبان
هەلبىژاردووه، بەلام كوردايەتىو شۆرشيان پى نەفەوتاو، ئەمجارەشيان نەششورس و نىيە
كوردايەتىو نە (ي . ن . ك) يان ئەكە ھەر پى لەنا و ناچى بگرە كزو لاوازيش ناكريست،
چ جاى ئەوھى بەكى خەباتە شۆرشگىرانەكەيان بەخەن

مامە ريشە - ناوى نەجمەدىن شكور رەئوف تالەبەن لەدىنى تالەبان لەسالسى
۱۹۵۳دا لەخيزانىكى جوتياردا ھاوتۆتە دنيا وە، با وگىسى ھەر بەدەستى جەللادەكانى رژىمى
شوقىنى لەزىنداندا شەھىدكراوہ .

مامە ريشەى قارەمان فەرماندەى كەرتى جوارى جەبارى سىنى ۵۷ى سەكرمە بوو، قارەمان و
رابەرى داستانە خويىناويەكانى (ھەمكە و ژالە و سالتەنى و كۆلەبان و تەرجىل و ژالەى
خويلىين و قەرەھەنجىرو چەمچەمال و زەنگەنە) بوو ھەرۆكە قارەمانىكى ديارى شەرەكانى
قەندىل و كوردستانى ئىران و بىتواتەو سەرجادەكانى چەمچەمال و سەنگا و كەركوك و
سليمانى بوو، مامە ريشە لەسەرەتاي ھەفتاكاندا كە فیدائى بوو لە فەلەستىن جاريسكە و
۳ جار لەم شورشەدا بىرىندار بوو، ئەندامى كۆمەلەو بەشدارى كونفرانسى ۲ و ۳ى بىووه
لەنا و كۆمەلانى خەلكدا زۆر خوشدويست بوو، لەنا و ئارو شاروچكەكانى كوردستاندا مایەى
شانازى كۆمەلانى خەلك بوو .

ھەر بۆيەش لە خۆپيشاندا نە گەرەكانى شارەكانى كوردستاندا جەماوەر شاواری دەكرد،
- بەھىزى مامە ريشە، دوژمن دەكەين بە شيشە .

كاكە محسن مەجىد سەلىمىش رۆلەيەكى دىئىرى ي . ن . كە و شۆرش بوو، يەكەكە بىو
لەقارەمانەكانى سەرچەم شەرەكانى جەبارى و قەرەخەسەن و ھەمەوھەندى كوردستانى ئىران و
بىتواتە، دوو جاريس لەم شورشەدا بىرىندار كراوہ . لەسالى ۱۹۶۲ لەكەركوك لەگەرەكى

سوریجه هاتۆته دنیا وه ، ئەندا می کۆمهله و هه می شه رۆلهیه کی خوشدریستی کۆمهلانی خه لکه بوو .
کاکه سهردار حه مه شه ریفی تیکوشه ریش پێشمه رگه دیکه قاره مان و نه به زی نا و چه که بوو
ئه ویش له ساله ۱۹۶۲ له ده ئی قه ره تا مۆر هاتۆته دنیا وه ، پێشمه رگه یه کی ئازا و دلیری شه ورتو
ئه ندا می کۆمه له و خوشه ویستی جه ما وه ر بوو .

ئه م سێ قاره مانه له سنووری که رته که ی خۆیا ندا له تریکه (قازان بلاخ) سه ده ده ستی
نۆکه رانی ئیستخباراتی عه سکه ری نا مه ردا نه شه هیدکران .

ئه ی له شکری عراق ، ئه ی سه ربازه به شه ره فه کان ، ئه ی ئه فسه ره نیشسته مان په روه ره کان ،
ه . پ . که شه ری له گه ل ئیوه دا را گرتبوو ، نه یه ده ویست و نا به وی شه ری ئیوه بکات ، سه لام
وا ده زگایه کی جه یی عراق که ئیستخباراتی عه سکه ری وه هه ده ئی ئه فسه ری شو قینی به ری وه ی
ده به ن ، به م تا وانه چاکه و پیا وه تی ه . پ . که ده ده وه

دیاره تا وانی به کوشته ندانی ده یان سه ربازو جه کداری جه یی نا شه عبی دوای تا وانه
پیه که ی شه هیدکردنی مامه ریشه و ها وریکانی شه له شه ره کانی (یا وه ، ته په لو ، سه نه گاو و
چه مچه مال و ئه لالی) هه ر ده که ویته ئه ستۆی ده زگا تا وانباری و جاشه ت و ئا غا کانی
ئوبالی ئه و شه ره نا و خوییه ئه و پیا و کوزو دزو چلکا و خۆرانه ی تجاره ت به خوین و فرمی سکی
خه لکه وه ده که ن و جاشایه تیش هه ر ده که ویته ئه ستۆی به ری وه به رانی سیاسه تی شو قینی و
ئیسیتان و ته عریب و کوشته و کوشته له کوردستاندا ، ئیوه شایه تی ئه م راستیا نه
له به رده م دادگای گه ل و شو رشا که بی گرمان تا وانبارو شو قینه کان له ده ستی ده رنا چن .

نه خوینی گه شی مامه ریشه و محس و سهرداریش به فیرو ده جنت و سه نه سکه و زو
هانده رانی شیان له چنگی پۆلانی شو رش ده رده چن ، نه دا گیرکه رانی ش وه که به ره کی با تان
بو ی ده رده چن .

شالۆی تووره یی کۆمه لانی خه لکه و هیزی پێشمه رگه ی کوردستان هینده توندو تیرو سه تینه

هیچ هیژیکی کوئه په‌رست و شوڤینیو داگیرکه‌ر ناتوانی هه‌تا سه‌ر به‌ر به‌ستی بگات .
به‌لکو داگیرکه‌رانی کوردستانیش وه‌ک هه‌موو داگیرکه‌رانی تری دنیا هه‌ر له سه‌ره‌نوئیلکی
میژوودا زینده به‌ چال ده‌کرین چونکه ((تۆله به‌سه‌بره ، نه‌مما به‌ زه‌بره)) .

مه‌کتبه‌ی سانی
به‌گیته‌ی نیشتمانی کوردستان

هه‌و نامه‌ی کێتێر

كىلگەي بىرسى " دوز " ى دىيى

تۇ ئەناسى !

* * *

كۆندەۋدە ھەستىنە سەرىپى !

سەر ھەلبىر !

بارنىڭ شەللى خويىنا ۋە

تۈزىكى تر

بەم ناۋەدا تى ئەپەرى

روە " قەندىل "

بەسەر ھەورا زى شەختەدا

نزم ئەفرى

ھەتا ئەگاتە سەر دوندو

شەجى .. لەۋى

لە پەلە خويىنى " نازم " دا

بەھىۋاشى را ئەكشى !

* * *

رىگە چۆلكەن ! ھەستىنە سەرىپى !

زىيان : گفەي ون كىرەۋە ۋە سۆي ئەگەرى !

نازم : شەھىد نازى ھەمدى سلىمان

كۆرى بابە گورگور

جوامير

رىگە چۆلكەن ! ھەستىنە سەرىپى !

ۋا ئەسپىكى سى يال سوور

لە پىدەشتى كەر كوو كە ۋە

ئەھىلىنى ۋە بۆ ئىرە دى !

ئەي ئەسپەكەي تەۋىل ما رۆي گەرمىا نم !

ئەۋەي بەفرو

گرو شەپۆلى ناسىبى ..

ئەۋەي شمشىرى برووسكە ۋە

بسا ۋە بۇرانى كىۋى دىيى

تۇ ئەناسى !

ئەي رەشەباي لەپاشكۇدا خور سوار كىرەۋە !

ئەۋەي جارى :

گولانە سوورەي چا ۋە رەشى

رەھىم ئاۋا - ۋە

مىتالانى سەر قۆچكە تاشى " لەيلان " ۋە

وہ کوو کانی
وہ کە دەغل و دان
خۆشە و بیستی

سۆ کوری بابە گورگوری
داستانیکی سەدەدی بیستی !

۱۹۸۵/۱/۲۸

گەرمیان کوورەدی کا وە یە و جۆشدر او
تە ماشاکەن :

هەرچی گەردۆلکەدی پێ دەشتی لەش جنرا وە
وہ کوو دا یکانی ولاتم
بەنجکی قزوو ئە گریجەدی گزو کیایان
لە ملیاندا ئالۆزکارە !!

* * *

ما مە ریشە !

ئەدی پلنگی چنگە بە گری گەرمیانم !
بەیتی تازەدی " توحفەدی " ئە مەرۆی کوردستانم !
لە مالانی گوند بە گوندی هەلقراوا :

تۆ قوتیلکەدی بەر هەییوانی ..

داسی دروینەو ، هەتاوی

سەر بانێژەدی زستانانی ..

مانگە شەوی ، هیشوی رەزی ،

هاژەدی جەم و

وژە وژی دارستانی ..

ئاگری شوانی ..

وہ کوو باران

لەتۆلەي ھاھە ريشە و ھاورپیکانی دا

ژینی کورت و بەھەلۆیی مردن
لای ھەلۆی بەرزەفری بەرزەمژێ

نەگ بەنا بۆ پروو رەشی بردن
چۆن بژی شەرتە نەوگە چەند بژی

ھاوولاتیانی ھێژای راھاتوو بەکوستی گران و قوربانی گەورە و نەبەزین و کۆلنەدان ،
ئەي ئەو نەتەوہیەي خاوەنی ھەزاران شەھیدو پيشمەرگەي وەگە مامە ريشەي گيفـاـراي
کوردەوارين، ١٩٨٥/١/٢٤ تان لەيادە کەچۆن مامە ريشەي قارەمان و سەردارو محسەن بـسـە
پيلانیکی نامەردانە شەھیدکران ، ئەو پیلانە ناجوامیرانەيەي کە داگیرکەرانی کوردستان
زۆر جار پێرەويان کردوو، بەلام مامە ريشە ئەو نەتەي ئیشی گەورە بەدوژمن گەياندو،
ئەو نەتەشي دەرس و مەشقی پيشمەرگە داوہ تا ھەتا بە ھەم ترس و سامی لەدلی دوژمن دا
نەرەويتەوہ ھەم بەزیندوويیو گەشي لەدلی میللتەکەي خۆي دا بژی و ھەموو کاتی ھيـرش
بەريتە سەر ھيژەکانی دوژمن و ھەر کيلە بەردو بـنـە ژالەيەکی چۆمەکانی جەباري و
گەرمیان ، ھەر لوتکە شاخ و گردیک ريشەي تيايەر چاوی ناوہ بە دووربينەکەيەوہوئا مادی
ليدان و ھيـرش بردنە . بەلای ئەو مامە ريشەيەي بۆ خاتری چاوی کوردستانەکەي ئەو
پيشمەرگە خۆشەويستە بوو، دەشي زانی روژیکە دادی ئەم کۆجە ئەکات کە ھەمـوو خەلکی
وولتەکەي ھەم پرسی گەرمی بۆ دەگری ھەم خويشەکەي وون ناکن و ھەزار جار تۆلەي دەسەنن
ئەوہ تا تيبی ٥٧ ی قارەمانی سەگرمە نەيھشت خويشە گەشەکەي ووشکە بيئەوہ بەکەم تۆلەي
کردوہ .

ساعات ۸ ی سەرلەبە یاسی ۱۹۸۵/۱/۲۵ پێشمەرگە نەبەزەکانی کەرته قارەمانەکی ریشه
ک/۴ جەباری بۆسە یهکی پتەوی لەسەر رینگای " باوه " دانا ، کاروانیکی دوژمن کەوتە
بۆسە کەوه و درایە بەر دەسریزی گوللە لێو هەلەتە تەختەدا شەر گەرم بوو ، پێشمەرگە
نەبەزەکانی ک/۳ هەمەوهندی هەمان تیب و کەرەتکی تیبی ۵۱ ی گەرمیان و کەرەتی ۳ ی تیبی
۲۱ ی کەرکوک و هیزی پشتگیری لەچەند قۆلنکی ترەوه هاوکاری کاربەریان کردو شەریکی
سەختی چەند سەعاتی تا ئیوارە درەنگی ئەو رۆژە درێژە کێشا ، زیانی دوژمن بەم جۆرە بوو :

۱- کوژرانی زیاتر لە ۵۰ کەس .
۲- تیکە شکاندن مودەردەیک و ۳ ئوتومبیل .
ئیمەش برینداربوونی ۴ پێشمەرگەو شەهید بوونی ئافرەتیکە لەکوئندی باوه
بۆ رۆژی پاشتر پێشمەرگە قارەمانەکانی کەرەتی ۳ ی هەمەوهند هەمان تیب هیرشیککی
بەر بلاویان کردە سەر ئەو کاروانە بەرەو سەنگاو دەجوو ، شەر دامەزرا لەچەند شوپین و
لایە کەوه هیرشیک یهک لەسەر یهک برایە بەر دوژمن ، کوپتەر و هیزەکانی دوژمنیش شەر
سەرگەرمی بووردومان کردنی کوپرانەدی دێهاتەکانی گوش قوت و دەسمان غەزال پێشووون ،
مەفرەزە یهکی تر لەنزیک دێی قەرەتا مۆر لەهیژیککی دوژمنیان دا کە بەهائەنای هەزە
گیرخواردووە کەتایەوه دەهاتن تیکرای شەرەکان تا تاریکی ئیوارە درێژە هەبوو زیانی
دوژمن بریتی بوو لەکوژران و برینداربوونی ۲۰ کەس کە یهک لە کوژراوەکان پێشویی
طیارە ، پیکرانی کوپتەریک و تیکە شکاندن ۳ ئوتومبیل .

هەر لە هەمان رۆژدا مەفرەزە یهکی کەرەتی تیب هیرشیک کردە سەر جەیشد ناوەکیەکانی کەلانی
کێشاندان ، بوو هوی کوژرانی ۵ جاش کە ئەمەش ناردەکانیان :

- ۱- عزیز حسون برهان .
- ۲- ناسر حسین .
- ۳- فەهەل شەیب .

۴- عذاب ریاز عهبد .

۵- هادی جاسم شمران .

مهفره زهیه کی تری کهرتی تیپ چووند سدر ره بایه کانی کهنه کده و له ویش ناگر بارانیکسی
خهستیان کردن بووه هوی کوژرانی ۲ سهرباز ، مهفره زهیه کی تری کهرتی دووی هسه مان تیپ
پهلاماری جاشه کانی گوپالده و تهینانیان دا بهلام زیان نهرا تراوه .

تیگرای زیانه کانی دوژمن : ۸۳ کوژرا و ۲۰۰ بریندار ، بیگرانی کوپتدریکه ، تیگه شکاندنی
موده ره عهبد و شش ثوتومبیل .

قوربانی نیمه ش شه هیدم وونی شه و شاره ته له گوندی باوه و بریندار بوونی ۷ پیشمه رگسه ،
ههزار سلاو له گیانی پاکی شه خوشکده و بهلین به کوردو کوردستان خوینی منالی بهر مه مکسه
به سدر دوژمنه وه نه پروات .

شه پیشمه رگه قاره مانه کانی تیپ سهرمه له گهل شه وهی دهستان خوش بیو هدر بیژین بهلام
۸۳ کوژرا و ناکاته توله ی په نجهیه کی مامه ریشه و سهردارو محسن ، گیانی پاکسی شه
شه هیدانه شاد کهن و وهک هه میته په یمانیان بو نوی کهنه وه و پیان بلین مامه ریشه دلنیا
به سدر هه لبره له گوړه وه و مهیدانی ته رمان ببند ، پیمان بلی بو هدر لایهک په لامار
دهین ههروه کوو خوت گیان له سدر دهستانا وه ستیر ، بریا ریشه لیله ده بوو نیست

دهستان بیینی وهک شه ره که ی ژاله و دهر بهند چون له قرخ و تالیدیا نه وه فریا ده کهوت ، وه کور
داستانه که ی هه مک وهک شه ری مامشه و ناو کهر کوک کده بروکده و جه خاخه بوو . وهک کاک

جوامیر گوته نی : کوره که ی بایه گوپگوری له پاشکودا خور سوار کردوو پلنگه
ته گره که ی که رمیان ده بوو ، بهلام رویش ، ریشه رویش دلنیا یه و باش ده زانی که هه سور تستان
ها وری جهر که ی خه باتین و سهر که ره که ی شه جول ناکهن هه تاکوو دوا بردی دوژمن به ساردا

دهدن

